

Dôba oživljenja.

„V žalostnih temnih časih se je pa tudi mnogotera, če ravno redka zvezda slovenščine prikazala.“ Tako je nadaljeval zopet Slomšek v omenjenem svojem nagovoru. „V Gradcu je l. 1811. vrli Janez Primic utemeljil slovensko stolico in poslal slovenščino; v Ljubljani so l. 1816. ustanovili slovensko stolico in tudi rajnega Balanta in slavnega Ravnika pastirstvo v slovenskem jeziku začeli; v Gorici se je boril za slovenščino Valentin Stanič; v Celovcu smo se bogoslovci l. 1820. slovenščine lotili; oživel je po malem domači duh slovenski, in ljubezen do milega materinega jezika se je povrnila — osebam duhovskega stanu.“

Ozrimo se najprej v „bližnjo Krájino, ki je od nekdanj glava slovenščine bila in je zvonec nosila po svojih slavnih možeh za slovenščino gorečih“.

V ljubljanski škofiji.

V Ljubljani je škof Avguštin Gruber (1816—1824) hotel baje svojim bogoslovcem preskrbeti slovenski pouk. Matevž Ravnika, semeniški ravnatelj in poznejši tržaški škof, pa je s pripomočjo mecena Sigismunda barona Zoisa in c. kr. dvornega bibliotekarja Jerneja Kopitarja izposloval, da je cesar Franc I. l. 1817. dovolil v Ljubljani

stolico slovenskega jezikoslovja ter je bogoslovce drugega leta obvezal k šolskemu učenju domačega jezika¹⁾. To učiteljsko službo je prvi dobil Franc Metelko, stolni katehet in semeniški podvodja, s 400 gld. letne plače proti temu, da razlaga slovenščino po štiri ure na teden v drugem razredu bogoslovja, kamor so smeli poslušati hoditi tudi učenci iz liceja. Kot učitelj „pokmetške krajšine“, kakor se je nazival tedaj jezik slovenski, je razlagal Metelko redno in posebno marljivo bogoslovcem po Kopitarjevi slovnici najprej nekoliko o svetem Cirilu in Metodu, nekaj o slovenskem slovu, potem pa je učil slovnico samo, zlasti na široko o pravopisih, dokler ni sam spisal svoje — v črki moreče, a po duhu oživljajoče — slovnice „Lehrgebäude der slovenischen Sprache“ 1825.

„Sad te naprave — učilišča slovenskega jezika v Ljubljani“ — pravi J. Marn v Jezičniku IX. 4, 5. — „se ni le na Kranjskem pokazal, ampak tudi pri sosednih Slovencih. Kmalu je prišlo kaj dobro pisanih slovenskih bukev na dan, in duhovni govori na prižnicah so bili prosti gnusne sodrge in v lepši in čistejši slovenščini zglasovani.“

(Konec.)

¹⁾ Gl. Jos. Marn: Jezičnik IX. 1871, str. 4, 5, 7.

„Kje je tista deklica?“...

„Kje je tista deklica“,
da prežene meni žalost,
kadar pride v tih večer,
da pokoja trudni duši
ni nikjer, nikjer?

„Kje je tista deklica —“
da otare meni sôlzo,
ki mi tožna spi v očeh,
kadar hodim trudna pota,
v svojih trudnih dneh?

„Kje je tista deklica?“ ...
Vse je tiho ... Le tam v gošči
sove se oglašajo
in po smrti, po grobovih
me odurno vprašajo ...

Ivo Danič